

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
МАЛОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВІТОЛЬДА ПІЛЕЦЬКОГО В ОСВЕНЦІМІ
ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
СОПОТСЬКА ВИЩА ШКОЛА**

**SOPOCKA
SZKOŁA WYŻSZA**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
V Міжнародної науково-практичної конференції**

**Мукачево
15 травня 2025 року**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 3 від «23» травня 2025 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції (15 травня 2025 р., м. Мукачеве). Мукачеве : Вид-во МДУ, 2025. 529 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми менеджменту, індустрії гостинності, суспільно-географічних та культурологічних досліджень.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, здобувачів вищої освіти, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Капітан Л.І. – д-р істор. наук, професор (голова);

Туріс І.Ю. – канд. філол. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – PhD, провідний фахівець ВНТД

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

ЧОРЕЙ А.В., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. ЗАПОБІГАННЯ ПРОЯВІВ БУЛІНГУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	146
ЯЦКАНИЧ В.В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СЕРЕДНІХ ШКОЛАХ І ГІМНАЗІЯХ УКРАЇНИ	148

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

БОЛОГ А.О. НАВЧАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ІМІТАЦІЙНО-МОДЕЛЮЮЧИХ ІГОР НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	151
БРЕЦКО І.І., БІЖКО Р.В. ПРОФЕСІЙНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК МОТИВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	153
БРЕЦКО І.І., ВОЙТОВИЧ В.В. ЕМОЦІЙНА САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК СКЛАДОВА САМОЕФЕКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	155
БУЛЕЦА Е. Ю., ЧЕКАН О. І. РОЛЬ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ МОЛОДІ	157
ГАРАГОНІЧ І.В. ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГОВОРІННІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ШАХОМ МОДЕЛЮВАННЯ СИТУАЦІЙ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	159
ГАРАПКО В. І., ГАРАПКО М. С., ПОДОЛЯНУ В. ENCOURSE ВІД BRITISH COUNCIL: НОВІ ГОРИЗОНТИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НУШ	161
ГЛАГОЛИЧ Є.І. ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	163
ГРИГОРЯК Л.І. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «БРЕЙНСТОРМІНГУ» НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ УМІНЬ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ	165
ДАНКО І.М. РОЗВИТОК УСНОМОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ НАВЧАЛЬНИХ МОВЛЕННЄВИХ СИТУАЦІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	167
ДИРР К. С. ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА ОСНОВІ АДАПТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	169
ДИУСЬ К.І., КАС'ЯНЕНКО О.М. МЕХАНІЗМИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТА ПЕДАГОГІЧНИЙ ВИМІРИ	171
ДОВЖАН Я.В. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	173
ЖАБЕЙ К.Ю. ВДОСКОНАЛЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ІГОР	175
ЗАДОРОВНИЙ І. З. УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА МУЗИКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО»	178
ІВАНОВА В. В. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО СТВОРЕННЯ НЕДИСКРИМІНАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	181
КОВАЧ.Є.В. ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	184

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Література:

1. Державний архів Закарпатської області. Мукачівський державний дитячий будинок. 1910 р. Розпорядження Міністерства внутрішніх справ Угорщини. Ф. 1489. Оп. 1. Спр. 14. Арк. 1-5.
2. Черепаня М.Т. Соціально-педагогічні основи становлення та розвитку закладів інтернатного типу в Закарпатті першої половини ХХ століття. Дисертація на здоб. наук. ст. доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Мукачівський державний університет. Міністерство освіти і науки України; Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України. Дрогобич. 2020. 306 с.
3. Törvénycikk a közsegélyre szoruló 7 éven felüli gyermekek gondozásáról: évi XXI 1901. URL: <http://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=9010002> Дата звернення: 19.04.2025 р.
4. Törvénycikkaz állami gyermekmenhelyekről: évi VIII 1901. URL: <http://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=90100008>. Дата звернення: 19.04.2025 р.

УДК 371.3

ЧОРЕЙ А.В.,
здобувач першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
ТОВКАНЕЦЬ Г.В.
доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет

ЗАПОБІГАННЯ ПРОЯВІВ БУЛІНГУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

На сьогодні проблема булінгу серед дітей є надзвичайно актуальною і дедалі частіше стає предметом для обговорення серед науковців, педагогів-практиків та батьків. Як відомо, першочерговим щабелем освітнього шляху дитини є початкова школа, проте і тут молодші школярі можуть зазнати приниження з боку своїх однолітків. А в умовах сьогодення, коли інклюзивна освіта широко впроваджується в НУШ, діти з ООП потребують ще більшої уваги та підтримки. Значущою та важливою в контексті сьогодення є вчасна профілактика ознак булінгу та створення безпечного освітнього середовища для всіх учасників освітнього процесу.

Дослідженнями теоретичних та практичних аспектів булінгу займалися такі науковці, як: В. Андросюк, В. Андрєєнкова, Т. Годєцька, В. Дикуха, Д. Доманчук, А. Єфімова, О. Калашник, Н. Лалак, Ю. Левченко, І. Майборода, В. Мельничук, О. Мотлях, В. Пеняк, С. Ревенко, І. Резніченко, Т. Соколенко, Ю. Суденко, Т. Соколенко та інші.

Вчені дефініцію «булінг» трактують як психологічний, фізичний або інший негативний вплив на дитину, який полягає у її приниженні з метою самоствердження або домінування іншої особи або групи осіб. У початковій ланці характерними ознаками булінгу стає фізичне насильство, що проявляється у штовханнях, зачіпаннях, ляпасах, постійних бійках та інших

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

тілесних ушкодженнях. Однак, у дитячому колективі спостерігається не тільки фізичний булінг, а й можливий психологічний (жорстокі жарти, висміювання, різноманітні прізвиська, жести, погляди) та економічний булінг (вимагання грошей з погрозами; псування одягу або особистих речей жертви та ін.) [4].

Жертвами цькування та приниження у початковій школі, зазвичай, стають «не такі» як всі учні класу, насамперед, це діти яким характерна нестандартна зовнішність; вони з неблагополучних або малозабезпечених сімей; неуспішні або вундеркінди чи улюбленці вчителів; новачки або «чужі» в дитячому колективі; діти, яких гіперопікають батьки; фізично та психологічно слабкі, з низькою самооцінкою діти тощо [1].

Проте, найчастіше від булінгу можуть страждати учні, що мають певні фізичні вади, захворювання, несформовані соціальні навички чи діти з ООП. Вони потребують особливої уваги та підтримки в закладах освіти, що обумовлено їхніми фізичними, інтелектуальними, соціальними, емоційними, мовленнєвими та поведінковими особливостями.

До ефективних засобів формування толерантного ставлення в учнів до дітей з освітніми потребами можемо віднести: читання та обговорення казок, художньої літератури, перегляд мультфільмів, використання у позаурочній роботі інклюзивного туризму. Заслужовують на увагу етичні бесіди, дискусії та обговорення, приклади, сюжетно рольові ігри, ситуативні вправи, колективна творча діяльність, заохочення, змагання, різноманітні тренінги та проекти. Важливим є залучення батьків у процес виховання толерантності, використання різних форм роботи (проведення батьківських зборів, тренінгів, семінарів, тематичних бесід, засідання круглих столів, поширення інформаційних буклетів) [3].

На нашу думку, педагогам важливо ще на початкових етапах помічати сигнали булінгу і вміти швидко зреагувати на них. Але, варто пам'ятати, що булінг у шкільному середовищі, це не лише протистояння агресора та жертви. Це багатшарова соціально-психологічна проблема і зазвичай, девіантна поведінка дитини може бути не лише проявом жорстокості, а й сигналом про внутрішні, приховані від всього світу проблеми. Тому роль вчителя у профілактиці та подоланні булінгу є ключовою і потребує багато роботи, мотивації та терпіння.

Таким чином, проблема булінгу дітей з ООП залишається однією із найгостріших викликів сучасної початкової освіти. Саме педагог Нової української школи є тим, хто формує цінності в колективі, задає тон спілкуванню та визначає межі припустимої поведінки, а піднімати тему булінгу відкрито, говорити з молодшими здобувачами освіти про відмінності, прийняття та повагу, особливо в умовах війни – це не просто виховна робота, це внесок у майбутнє, де кожна дитина зможе відчувати себе важливою, потрібною та захищеною.

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Література:

1. Годецька Т. Нова українська школа на шляху вирішення проблеми булінгу. Директор школи, ліцею, гімназії. 2018. № 3. С. 69-77.
2. Лалак Н.В., Майборода І.Е., Пеняк В.С. Булінг в освітньому середовищі сучасного закладу загальної середньої освіти: теоретичний аспект. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія». № 2. 2019. С. 34-36.
3. Резніченко, І. Г. Формування інклюзивного середовища в початковій школі: виховання толерантності у молодих школярів. Педагогічна Академія: наукові записки. 2024. 16 с.
4. Скажемо булінгу ні!: методичний посібник / укладач Т.М. Соколенко. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2020. 62 с.

УДК 373.4; 37. 031; 37.014.253

ЯЦКАНИЧ В.В.,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки,
Мукачівський державний університет

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СЕРЕДНІХ ШКОЛАХ І ГІМНАЗІЯХ УКРАЇНИ

Стрімкий розвиток цифрових технологій трансформує освітній простір, висуваючи нові вимоги до змісту, форм і методів навчання. Одним із ключових завдань сучасної школи є формування в учнів інформаційної компетентності - уміння критично працювати з інформацією, ефективно використовувати цифрові ресурси, дотримуватись етичних і правових норм у цифровому середовищі. Ця компетентність є інтегративною та міждисциплінарною, охоплюючи знання, навички, цінності та досвід практичного застосування ІКТ.

Формування інформаційної компетентності потребує створення цілісної системи педагогічних умов. До таких умов належать: інтеграція цифрових технологій у зміст усіх навчальних предметів; розвиток критичного мислення учнів; використання проектних методів дослідження, що стимулюють активне навчання; підтримка незалежності та рефлексії; забезпечення доступу до сучасної цифрової інфраструктури [1].

Важливу роль відіграє цифрове навчальне середовище, побудоване на принципах хмароорієнтованої взаємодії. Таке середовище забезпечує мобільність, гнучкість і доступність освітніх ресурсів, сприяє персоналізації навчання та підвищує мотивацію учнів [2]. Ефективність функціонування цифрового середовища неможлива без професійної готовності вчителя, яка включає не лише технічні, а й педагогічні компетенції: уміння організовувати навчання в цифровому середовищі, розробляти електронні освітні ресурси, оцінювати цифрові сліди діяльності учнів [3].

Особливої уваги заслуговує формування в учнів цифрової культури як основи відповідального використання інформаційних ресурсів. Це й виховання

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>